VISIEDOCUMENT

Een andere kijk op de afvalbrengstations van Waardlanden

Datum:	15 februari 2021
Opgesteld voor:	Gemeenten Gorinchem, Molenlanden, Hardinxveld-Giessendam, Vijfheerenlanden
Opgesteld door:	RD Waardlanden

Samenvatting

In het streven om 100% circulair te worden is het van belang naar de grof huishoudelijke afvalstroom van Waardlanden te kijken. Deze stroom maakt ongeveer 1/3 uit van het totale afval- en grondstoffenaanbod van huishoudens. De afvalbrengstations vervullen daarbij een belangrijke rol. De huidige afvalbrengstations hebben op dit moment vooral een brengdepotfunctie en zijn sterk gericht op recycling. Dat het beter en anders kan bewijzen talloze initiatieven in het land op het gebied van circulaire ambachtscentra. Deze initiatieven combineren de brengfunctie met kringloop, reparatie, duurzaam ondernemen, participatie en/of educatie, zodat hoogwaardig product- en materiaalhergebruik plaatsvindt.

Het is niet noodzakelijk om alle functies van een circulair ambachtscentrum op één locatie in te vullen. Het kan het zelfs voordelig en efficiënt zijn om de functies te spreiden. Voorgesteld wordt om een regionaal Circulair Netwerk te realiseren door partijen samen te brengen die nu al actief zijn op het gebied van kringloop, afvalbeheer, reparatie, praktijkonderwijs, dagbesteding, sociale werkvoorziening, milieueducatie en innovatie: Circulair Netwerk Alblasserwaard en Vijfheerenlanden.

Het Circulair Netwerk bestaat uit bouwstenen voor het primaire proces, zoals de brengfaciliteit, sorteer- en demontage centra, reparatiewerkplaatsen en kringloopwinkels. Deze fysieke locaties worden aangevuld door een netwerk van sociaal maatschappelijke instellingen, zorg- en participatiepartners en educatieve instellingen. De belangrijkste partners, waaronder Waardlanden, worden verenigd in een consortium. De verdeling van de bouwstenen wordt op basis van lokale kansen en behoeftes bepaald.

Het Circulair Netwerk werkt volgens de volgende basisprincipes:

1. Een bezoek aan het Circulair Netwerk is aangenaam
2. Aangeleverde goederen worden met zorg ontvangen
3. Het sluiten van ketens staat centraal
4. Werken voor het Circulair Netwerk is veilig, leuk en leerzaam
5. Het stimuleren van circulaire innovatie in de regio
6. Een verbinder en inspiratiebron voor de regio

Het Circulair Netwerk levert een direct en indirect milieuvoordeel door het meer stimuleren van producthergebruik en duurzaam consumptiegedrag. Ook voor de burger zijn er voordelen, ze gaan zich welkom voelen op de huidige afvalbrengstations en ervaren service binnen het netwerk. Er ontstaan nieuwe leer- en werkervaringsplaatsen én duurzaam ondernemerschap in de regio krijgt een boost. Voor de realisatie van het Circulair Netwerk zal een flinke investering benodigd zijn, maar gestreefd wordt naar 100% kostendekkendheid.

Na besluitvorming over onderliggende visie stellen we het consortium samen. In een haalbaarheidsstudie onderzoeken we de in aanmerking komende onderdelen voor het Circulair Netwerk, dat samen met een aanvraag voor een investeringskrediet ter besluitvorming wordt voorgelegd.

Inhoudsopgave

1. Inleiding 4
2. Waarom het anders moet 5
3. Circulair Netwerk Alblasserwaard en Vijfheerenlanden 10
4. Wat levert het ons op? 15
5. Organisatievorm 16
6. Vervolgproces 17
Bijlage 1 Kringloop- en werkvoorzieningsinitiatieven in de regio 18

1. Inleiding

De Waardlanden-gemeenten staan aan de vooravond een nieuwe afval- en grondstoffenstrategie voor de komende vijf jaar vast te stellen. In het streven om uiteindelijk 100% circulair te worden, kijken we niet alleen naar de inzameling en verwerking van het gewone huisvuil, maar zeker ook naar dat van grof huishoudelijk afval. Deze stroom maakt ongeveer 1/3 uit van het totale afval- en grondstoffenaanbod van huishoudens. De afvalbrengstations vervullen daarbij een belangrijke rol.

De huidige afvalbrengstations hebben op dit moment vooral een brengdepotfunctie en zijn sterk gericht op recycling. Dat het beter en anders kan bewijzen talloze initiatieven in het land op het gebied van circulaire ambachtscentra. Deze initiatieven combineren de brengfunctie met kringloop, reparatie, duurzaam ondernemen, participatie en/of educatie. Deze zichtbare circulaire economie leidt niet alleen tot hoogwaardiger hergebruik van producten en materialen, maar ook tot meer werkgelegenheid voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt, en uiteindelijk een maatschappij die bewuster consumeert.

Onderliggend document laat zien hoe het anders kan. We laten zien wat de ideale situatie zou kunnen zijn en welke eerste stappen daarin komende jaren genomen kunnen worden. Ook verkennen we de regionale bedrijven en organisaties die in deze nieuwe ideale situatie kunnen participeren. Uitwerking van deze visie vindt na besluitvorming in een haalbaarheidsstudie plaats.

2. Waarom het anders moet

De huidige situatie Waardlanden

Verspreid over het beheergebied van Waardlanden zijn er 5 afvalbrengstations waar inwoners hun grof huishoudelijk afval gescheiden kunnen aanleveren.

- Boezem 3 te Gorinchem (gemeente Gorinchem)
- Schrank 10 te Hardinxveld-Giessendam (gemeente Hardinxveld-Giessendam)
- Handelstraat 15 te Leerdam (gemeente Vijfheerenlanden)
- Sportlaan 4 te Vianen (gemeente Vijfheerenlanden)
- Transportweg 6 te Groot-Ammers (gemeente Molenlanden). Dit afvalbrengstation is tijdelijk in afwachting van een nieuw te bouwen ABS

- 34% van al het huishoudelijk afval dat vrijkomt in het Waardlanden-gebied wordt gebracht naar 1 van de 5 afvalbrengstations.
- 85% van het afval dat naar de afvalbrengstations wordt gebracht wordt gescheiden ten behoeve van recycling.
- De afvalbrengstations trekken jaarlijks ongeveer 175.000 bezoekers. Per inwoner is dat gemiddeld een keer per jaar.
- 73% van de inwoners van de Waardlanden-gemeenten zijn tevreden over de brengfunctie van de afvalbrengstations en brengen daar bij voorkeur hun afgedankte spullen heen (in plaats van dat ze het laten ophalen).

Geconstateerd kan worden dat de afvalbrengstations een wezenlijk onderdeel uitmaken van het gehele inzamelsysteem.

Tekortkomingen aan de huidige afvalbrengstations

Naar aanleiding van de uitgebreide analyse die heeft plaatsgevonden naar het huidige afval- en grondstoffenbeheer van de Waardlanden-gemeenten zijn 10 aandachtspunten geformuleerd. 4 van deze aandachtspunten hebben betrekking op de afvalbrengstations.

- **Aandachtspunt 6: weinig aandacht voor preventie**
  Beter dan afval scheiden is het voorkomen dat afval ontstaat. Afvalpreventie staat hoog in de Ladder van Lansink (voorkeursvolgorde verwerking huishoudelijk afval), maar krijgt relatief weinig aandacht. Denk bij preventie aan milieueducatie, bewustwordingscampagnes, koken-op-maat, promoten van de ja-ja sticker tegen ongewenst reclamemateriaal, etc. Afvalpreventie is niet alleen een gemeentelijke verantwoordelijkheid, maar ook een producentenverantwoordelijk in bijvoorbeeld het verpakkingsarm(er) op de markt brengen van producten.

- **Aandachtspunt 7: veel kringloopgoederen belanden onterecht in de restafvalbak**
  Veel bruikbaar huisraad belandt in de restafvalbak van het afvalbrengstation, terwijl het ook nog (na een kleine bewerking) in aanmerking komt voor producthergebruik. Ook bouwmaterialen belanden vaak onterecht in o.a. de hout-container van het afvalbrengstation, terwijl hergebruik van deze materialen nog mogelijk is. Voor een circulaire economie is niet alleen het reduceren van restafval van belang, ook de hoogwaardigheid waarmee een grondstof wordt teruggewonnen is relevant. Preventie en hergebruik verdient daarbij de voorkeur boven recycling (ladder van Lansink)

- **Aandachtspunt 8: voorzieningenniveau afvalbrengstations niet optimaal (Vianen, Leerdam)**
  Met name de afvalbrengstations in Vianen en Leerdam zijn qua inrichting en capaciteit niet optimaal. Leerdam heeft een te klein stortbordes waardoor auto's geen 'rondje' kunnen rijden. Dit leidt tot opstoppingen en lange wachttijden tijdens piektijden. Het afvalbrengstation in Vianen is te klein voor het aantal huishoudens, dat in deze kern in de afgelopen jaren fors is toegenomen. Door het verhoogde stortbordes is het overzicht (in belang van veiligheid, juist aanbiedgedrag) onvoldoende.

- **Aandachtspunt 9: dienstverlening Nieuw-Lekkerland voor brengen grof huisraad niet optimaal**
  Het huidige netwerk van afvalbrengstations is niet optimaal. Voor inwoners woonachtig aan de westkant van het Waardlanden-gebied (Nieuw-Lekkerland en omgeving) liggen de afvalbrengstations op een te grote rijafstand, waardoor het zelf wegbrengen van grof huisraad een minder ideale optie is.

Met name aandachtspunt 8 biedt kansen om bij eventuele vernieuwing of renovatie van de afvalbrengstations in de aandachtspunten 6 en 7 te voorzien.

Huidige kringloopinitiatieven in het Waardlandengebied

Dat er op dit moment te veel kringloopgoederen in de restafvalbak belanden heeft twee oorzaken.

1) kringloopbedrijvigheid maken onvoldoende deel uit van de gemeentelijke inzamelstructuur, en
2) Er zijn te weinig afzetmogelijkheden voor bepaalde soorten kringloopgoederen.

Op dit moment telt de regio zo'n 20 initiatieven op het gebied van kringloop, reparatie (repaircafés) en ambacht (zie bijlage 1 voor het complete overzicht). Met veel van deze initiatieven heeft Waardlanden afgelopen jaar contact gehad. Er gebeurt al veel goeds op het gebied van kringloopbedrijvigheid en participatie. Het succes van deze initiatieven kan vele malen groter zijn als er wordt samengewerkt en kringloopbedrijvigheid integraal onderdeel uitmaakt van de gemeentelijke inzamelstructuur.

Landelijke ontwikkelingen t.a.v. circulaire ambachtscentra

Een aantal gemeenten en inzamelbedrijven in Nederland is bezig met de opwaardering van hun afvalbrengstation tot circulair ambachtscentrum. Voorbeelden daarvan zijn o.a. te zien in de gemeenten Oss (Duurzaamheidsplein) en Almere (Upcycle centrum).

Een Circulair Ambachtscentrum is een locatie van bestaande en/ of nieuwe initiatieven waar hoogwaardig product- en materiaalhergebruik plaatsvindt. Er zijn diverse vormen van dergelijke centra. Zo zijn er combinaties van een afvalbrengstation met ondernemers die producten vervaardigen van het aangeboden afval (met name startups, duurzame ondernemers), maar er zijn ook gemeenten waar de kringloopwinkel en het afvalbrengstation op dezelfde locatie zijn gevestigd, zodat het afval van de ene persoon een eigenaar kan vinden in een ander. Ook bestaan er voorbeelden van combinaties met een reparatiewerkplaats. Gemene deler van de diverse centra is dat het plaatsen zijn die zich richten op meer materiaal- en producthergebruik en daarmee de circulaire economie verankeren in de maatschappij.

<u>Werken & participatie</u>

Naast de duurzaamheidsdoelen (circulariteit) kan het circulaire ambachtscentrum ook andere gemeentelijke doelen dienen, bijvoorbeeld binnen het sociale of economische domein. Het Circulaire Netwerk biedt niet alleen werkgelegenheid voor reguliere arbeidskrachten, maar

ook aan mensen die werkervaring willen opdoen (leer- werktrajecten, stage- en afstudeerprojecten) of aan mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Ook kan er praktijkonderwijs worden gegeven en wordt innovatie door jonge ondernemers en startups gestimuleerd. Zo dragen circulaire ambachtscentra bij aan de economische ontwikkeling en armoedebestrijding binnen een gemeenten.

Educatie

Ook kan een combinatie worden gemaakt met milieueducatie. Door te voorzien in een ontvangstruimte/ leslokaal kunnen scholen ontvangen worden en aan de levende lijve ervaren wat circulariteit en duurzaam ondernemen inhoudt. Ook bezoekers van het circulaire ambachtscentrum kunnen bediend worden met allerhande informatie over wat er met de gebrachte materialen of goederen gebeurt. Zo worden inwoners betrokken bij het hergebruikproces.

Om te stimuleren dat gemeenten en inzamelbedrijven hun afvalbrengstation opwaarderen naar een circulair ambachtscentrum heeft Rijkwaterstaat in 2019 een prijsvraag uitgeschreven waarbij de beste 10 plannen voor een circulair centrum een geldbedrag van 75.000 euro konden ontvangen (cofinanciering). De prijsvraag is wegens succes in 2020 geprolongeerd. De winnende deelnemers ontvingen dat jaar 50.000 euro. De totale subsidie is in 2020 wegens de vele kansrijke aanmelding verdubbeld, waardoor in 2020 22 gemeentes een subsidie hebben ontvangen voor de realisatie van een circulair ambachtscentrum. We verwachten dat deze prijsvraag ook in 2021 wordt uitgezet. Zie Inspiratiegids CA

Waarom het anders moet

In het streven om uiteindelijk 100% circulair te worden zal niet alleen gekeken moeten worden naar de inzameling en verwerking van het gewone huisvuil, maar zeker ook naar dat van grof huishoudelijk afval, dat ongeveer 1/3 uitmaakt van het totale afval- en grondstoffenaanbod van huishoudens.

Het grof huishoudelijk afval wordt op dit moment in 18 verschillende stromen apart gehouden op de afvalbrengstations. Daarbij gaat het onder meer om hout (3 kwaliteitsniveaus), oud ijzer, hard plastic, grof tuinafval, puin, asbest, autobanden of elektronische huishoudelijke apparaten. Met name het huisraad, zoals meubels, dat uit meerdere materialen bestaat, belandt nu in de restafvalcontainer en wordt naar de verbrandingsoven afgevoerd. Dat kan en moet anders.

De ladder van Lansink

De ladder van Lansink geeft de voorkeursvolgorde van verwerkingsmethoden van afval weer. Preventie gaat voor hergebruik, hergebruik gaat voor recycling etc. De huidige afvalbrengstations in onze regio hanteren verwerkingsmethoden C (recycling) en lager. Met een circulair ambachtscentrum wordt de scope verbreed naar hergebruik.

Cultuurverandering

Voor preventie van afval en hergebruik van grondstoffen is een cultuuromslag benodigd. Ander koopgedrag, het circulair ontwerpen en produceren van producten en het op grote schaal hergebruiken van grondstoffen begint met het besef dat het ook anders kan. Indien de burger de waarde van z'n 'afval' gaat inzien, vergroot dat de kans dat er op de juiste wijze mee omgegaan wordt. Op een circulair ambachtscentrum kan de waarde van afval zichtbaar worden gemaakt.

3. Circulair Netwerk Alblasserwaard en Vijfheerenlanden

Voorgesteld wordt om de huidige brengfunctie van de afvalbrengstations in het Waardlanden-gebied uit te breiden met een kringloop-, ambachts-, sociale-, innovatie en educatiefunctie, waarbij zoveel mogelijk gebruik wordt gemaakt van de initiatieven die er op dit moment al zijn op dat vlak. Daarbij is het niet noodzakelijk om alle functies op één locatie in te vullen. In tegendeel. Om kostenoverwegingen en het realiseren van schaalvoordelen kan het voordelig zijn om de functies te spreiden. Het netwerk van functies en locaties vormt dan gezamenlijk het circulaire ambachtscentrum van onze regio. Afhankelijk van de kansen en behoeftes komen we tot de juiste invulling.

We hebben er al een voorlopige werktitel aan gegeven: het Circulair Netwerk Alblasserwaard en Vijfheerenlanden.

De zelfstandige partners binnen ons netwerk noemen we de “bouwstenen”. Deze bouwstenen zijn dus fysiek ongebonden en niet per definitie op één specifieke locatie gehuisvest.

Voor de inwoners zijn er diverse beeldbepalende locaties waarbij op iedere locatie bepaalde functies zijn ingevuld (bijvoorbeeld een fietsenreparatiewerkplaats, een sorteercentrum voor textiel, etc.).

Naast de circulaire doelstellingen zijn doelstellingen op het sociaal en economisch vlak van belang binnen het Circulair Netwerk. Deze diversiteit vertaalt zich in onze “basisprincipes”.

De bouwstenen van het primaire proces

Het Circulaire Netwerk gaat uit de volgende bouwstenen (onderdelen en functies) bestaan:

1. **Brengfaciliteit voor huisraad en grof ‘afval’**
   Dit is een belangrijke functie die de huidige afvalbrengstations hebben en die ook in de nieuwe structuur zal moeten blijven. Daaraan toegevoegd wordt een inname/ selectie functie: een poortwachter die beoordeelt wat de hergebruikwaarde van het aangeleverde huisraad en/of grof afval is. Uitgangspunt is dat iedere woonkern in het waardlanden-gebied een eigen brengfaciliteit krijgt/ behoudt. Om kostenoverwegingen kan worden overwogen om voor grof verbouwingsafval dat nauwelijks hergebruikwaarde heeft, de brengfaciliteit te concentreren op 1 of 2 locaties.

2. **Sorteer- en demontagecentrum**
   In het sorteer- en demontagecentrum worden alle goederen met hergebruikwaarde nader beoordeeld op herbruikbaarheid. Producten en materialen worden daarbij op soort en kwaliteit gesorteerd. Gekeken wordt welke goederen direct in aanmerking komen voor de kringloopwinkel, of eerst langs een reparatiewerkplaats of ambachtspunt moeten. De producten zonder hergebruikwaarde worden gedemonteerd.

3. **Reparatie- en maakwerkplaats**
   Hier worden producten gerepareerd of opgeknapt, maar ook vermaakt als dat de verkoopwaarde kan vergroten. Gedacht kan worden aan verschillende soorten werkplaatsen: een fietsenrepartiewerkplaats, een naaiatelier, een witgoed-reparatiewerkplaats, een meubelmakerij, etc. De reparatiewerkplaatsen bieden ook kansen voor praktijkonderwijs en ambachtsscholen.

4. **Bouwmaterialen-kringloopwinkel**
   Dit is een functie die met name voor verbouwingsafval meerwaarde heeft. Denk bijvoorbeeld aan wastafels, toiletpotten, keuken-units, schrootjes, tuinschuttingen, tuinpalen die nog hergebruikwaarde hebben. In een tweedehands bouwmaterialenmarkt kunnen deze materialen worden verkocht.

5. **Kringloopwinkel/ ondernemers**
   De plek waar de (opgeknapte) goederen en producten worden verkocht. Dit kunnen uiteraard ook meerdere (soorten) winkels zijn, ieder met een eigen sfeer, verkoopsegment, etc.

De bouwstenen van het secundaire proces

Op de locaties van de fysieke bouwstenen van het primaire proces vindt samenwerking plaats met onderstaande bouwstenen voor het secundaire proces.

6. **Sociaal maatschappelijke instellingen**
   Stichtingen, verenigingen en andere charitatieve instellingen kunnen zich laten bevoorraden met herbruikbare materialen en grondstoffen vanuit dit project.

7. **Zorg & participatie**
   Zorgpartijen en partijen die zich inzetten voor re-integratie van kwetsbare doelgroepen kunnen participeren op fysieke locaties of zelf één van de bouwstenen faciliteren.

8. **Praktijkonderwijs & ambachtsscholen**
   Er kunnen diverse vormen van onderwijs op en over het circulair netwerk geboden worden, van stageplekken tot colleges over circulaire thema's.
   Lokaal en regionaal onderwijs (o.a. praktijkscholen) kan vanuit dit project grondstoffen toegeleverd voor hun activiteiten en zo circulariteit ervaren.

9. **Informatie-/ educatiecentrum**
   Scholieren van basisscholen, middelbare scholen of bezoekers (o.a. aanbieders en afnemers van goederen en materialen) kunnen bij de primaire bouwstenen terecht voor informatie, milieueducatie en rondleidingen en zien wat er met "afval" uit de regio gebeurt. We werken samen met educatieve en informatieve organisaties voor duurzaam leven en natuurbehoud. Burgers die affiniteit met de natuur hebben, zijn ontvankelijker voor onze boodschap over circulariteit.

Het Circulair Netwerk

De bouwstenen van het circulaire netwerk bevinden zich verdeeld over de regio.
We willen aan het begin en aan het eind van de keten zo dicht mogelijk bij de inwoners/consumenten zijn. Alle grote woonkernen beschikken daarom over een “circulaire hotspot”: een brengfaciliteit en een kringloopwinkel. Op basis van de lokale kansen en behoeften kunnen de overige bouwstenen aan een locatie worden toebedeeld. Waar mogelijk maken we gebruik van de faciliteiten die er al zijn. Gorinchem en Vianen gaan functioneren als de mainports. Zij gaan over alle primaire bouwstenen en bij voorkeur ook alle secundaire bouwstenen beschikken.

De basisprincipes

Binnen het Circulair Netwerk dragen alle partners (bouwstenen) op hun eigen manier bij aan de basisprincipes van een goedwerkend netwerk:

1. Een bezoek aan het Circulair Netwerk is aangenaam

Voor de bezoekers moet het prettig zijn om naar een locatie van het Circulair Netwerk te gaan. Niet alleen om er afgedankt huisraad kwijt te kunnen, maar ook om er mooie (tweedehands of vernieuwde) producten te kopen en te zien hoe deze gemaakt worden. Op sommige locaties kan een kop koffie worden genuttigd of een kijkje worden genomen in de verschillende onderdelen van het Circulair Netwerk. Bezoekers worden als klanten ontvangen.

2. Aangeleverde goederen worden met zorg ontvangen

Aangeboden goederen worden per definitie als waardevol beschouwd en als zodanig met zorg in ontvangst genomen en opgeslagen. Dit vergroot de kans op een tweede leven van de aangeleverde producten en materialen. Alle medewerkers van het Circulair Netwerk dragen in hun handelen de boodschap uit dat er geen ‘afval’ meer bestaat.

3. Het sluiten van ketens staat centraal

Het scheiden van herbruikbare producten en materialen is pas zinvol als zij tegen aanvaardbare kosten hun weg weer vinden naar toekomstige particuliere en bedrijfsmatige afnemers. Dit gebeurt via een keten van (bouwmaterialen-) kringloopwinkels, werkplaatsen en repaircafés (zie de bouwstenen). Het is van groot belang dat deze keten voor zo veel mogelijk producten en materialen sluitend is, ofwel dat vraag en aanbod goed op elkaar is afgestemd. Hierop zal goede regie moeten plaatsvinden. Anders lopen we het risico dat de opgeknapte goederen alsnog in het afvalstadium terechtkomen. Ook de lokale overheid kan zich in deze keten positioneren als afnemer van circulaire producten.

4. Werken voor het Circulair Netwerk is veilig, leuk en leerzaam

Het Circulaire Netwerk biedt niet alleen werkgelegenheid voor reguliere arbeidskrachten, maar ook aan mensen die werkervaring willen opdoen (leer- werktrajecten, stage- en afstudeerprojecten) of aan mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Met de diversiteit aan activiteiten en werksoorten kan aan een ieder (ongeacht afkomst en opleiding) een passende en veilige werkomgeving worden geboden, waarin persoonlijke ontwikkeling (al dan niet met trajectbegeleiding) voorop staat.

5. Het Circulair Netwerk stimuleert circulaire innovatie in de regio

Ondernemers, starters, startups en makersplaatsen vormen een groot innovatiepotentieel in onze regio. Het Circulair Netwerk stimuleert en faciliteert deze partijen circulair te innoveren, door productieprocessen circulair in te richten en zoveel mogelijk gebruik te maken van herbruikbare materialen en grondstoffen.

6. Een verbinder en inspiratiebron voor de regio

Met het Circulair Netwerk willen we de inwoners van de regio inspireren in het anders consumeren en anders omgaan met afval. Afval bestaat niet meer, kijk maar naar de ‘afvalbrengstations’ waar bijna al het huisraad in herbruikbare producten en materialen wordt omgezet. Maar niet alleen de inwoners zijn van belang. Het Circulair Netwerk beoogt ook inspiratie te geven bestuurders, ambtenaren en scholieren. Voor het basis- en voorgezet onderwijs, MBO, HBO en WO-instituten wil het Circulaire Netwerk inspireren om het onderwijsaanbod aan te passen aan de toenemende behoefte aan circulair economie en bijbehorende disciplines.

4. Wat levert het ons op?

Milieu: meer producthergebruik, duurzaam consumptiegedrag

De inschatting is dat we ongeveer 20% van het huisraad dat nu in de restafvalcontainer van de afvalbrengstations terecht komt, kunnen terugbrengen in de keten in de vorm van producten of herbruikbare materialen. Indirect is de milieu-impact van het Circulaire Netwerk vele malen groter. Door het aanschouwelijk maken van de circulaire economie en te laten zien hoe het anders kan, zullen mensen hun consumptiegedrag daarop aanpassen en anders omgaan met producten in de 'afdankfase'.

Service: van stortdepot naar circulair centrum

Het serviceniveau neemt toe. De huidige afvalbrengstations die nu nog het karakter hebben van afvalstortdepots worden getransformeerd naar voorzieningen waar inwoners zich welkom voelen en waar hun afgedankte producten zorgvuldig en in dankbaarheid in ontvangst wordt genomen. Ook de kringloopwinkel, het educatie- en bezoekerscentrum, de reparatiewerkplaatsen, etc. zullen leiden tot een hoger servicegevoel.

Sociaal: kansen voor mensen met afstand tot de arbeidsmarkt

De activiteiten en werksoorten lenen zich uitstekend voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Een eerste voorzichtige inschatting levert op dat er ongeveer 120 leer- en werkervaringsplaatsen met het Circulaire Netwerk kunnen worden gerealiseerd. Zo draagt het circulair netwerk bij aan werkgelegenheid, onderwijs en armoedebestrijding.

Economie: meer circulair ondernemerschap

Duurzaam ondernemerschap en technologische innovatie in de regio krijgt een boost. Niet alleen omdat er meer herbruikbare producten en materialen ter beschikking komen waar startups mee aan de gang kunnen, maar ook door de inspiratie die het Circulaire Netwerk kan geven aan innovatieve geesten.

Kosten: een investering die goed voelt

Voor de realisatie van het Circulair Netwerk zal een flinke investering benodigd zijn. De hoogte ervan zal afhangen van de uiteindelijke invulling, maar ook van de mogelijkheid om de vernieuwing te laten samengaan met de noodzakelijke renovatie van de bestaande afvalbrengstations. Gestreefd wordt naar 100% kostendekkendheid.

5. Organisatievorm

Het Circulair Netwerk bestaat uit partijen die nu al actief zijn of actief willen worden op het gebied van kringloop, afvalbeheer, reparatie, praktijkonderwijs, dagbesteding, sociale werkvoorziening, milieueducatie en/of innovatie. Uitgangspunt is dat de onderdelen van het Circulair Netwerk zelfstandig blijven, maar gezamenlijk wel een netwerkorganisatie gaan vormen.

We denken aan het vormen van een consortium met de belangrijkste partijen van het netwerk. Op het moment van schrijven zijn er met meerdere geïnteresseerde partijen verkennende gesprekken.

Gedacht wordt om met de volgende (soort) partijen een consortium te vormen:

- Gemeenten
- Kringloopbedrijven/ repaircafés
- Afvalinzamelbedrijf
- Ondernemersvereniging/ ondernemersnetwerk
- Sociale werkvoorziening/ zorgpartij
- Onderwijs/ Milieueducatiecentrum

Nadat bekend is welke partijen gaan participeren in het consortium zal worden nagegaan hoe de samenwerking wordt geregeld en de financiële aspecten worden geborgd.

Indien er op lokaal niveau fysiek of organisatorisch organisaties worden verbonden, wordt er op dat niveau bekeken welke juridische rechtsvorm opgericht kan worden.

In bijlage 1 is een inventarisatie opgenomen van partijen die een mogelijke rol zouden kunnen vervullen in het Circulair Netwerk.

De rol van Waardlanden

Waardlanden is initiatiefnemer van het Circulair Netwerk en het consortium. In de startfase speelt Waardlanden een belangrijke rol als verbinder. Na samenstellen van het consortium leveren alle partijen vanuit hun eigen visie een gelijkwaardige bijdrage. Vanuit gelijkwaardigheid maken we samen het Circulair Netwerk sterk én duurzaam.

Waardlanden vervult in de eerste jaren de rol van “grondstofmakelaar” binnen het netwerk. Waardlanden zorgt er voor dat grondstoffen weer in aanmerking komen voor hergebruik en bij de juiste partijen terecht komen.

Door de werking van het circulair netwerk én door de (inter)nationale ontwikkeling van de circulaire economie vindt de beoogde cultuuromslag bij de burgers plaats. Beleving verschuift van afval naar grondstof en burgers brengen steeds vaker hun grondstoffen direct naar de juiste partij binnen het netwerk. Het is denkbaar dat naar de toekomst toe de rol van Waardlanden steeds kleiner wordt.

6. Vervolgproces

Besluit 1: vaststellen van onderliggende visie

De onderliggende visie zal in het kader van het nieuwe afval- en grondstoffenbeleidsplan ter besluitvorming worden voorgelegd aan het Bestuur en de vier gemeenteraden.

Samenstellen consortium

Er worden verkennende gesprekken gevoerd met partijen en initiatieven die passen in het Circulair Netwerk. Hieruit wordt het consortium samengesteld.

Plan van aanpak

De doelen, taken, verantwoordelijkheden en daaruit voortvloeiende acties worden vastgelegd in een plan van aanpak. Het Circulair Netwerk krijgt hierin gestalte. Het plan van aanpak wordt in coproductie met het consortium opgesteld.

Haalbaarheidsrapport

In de haalbaarheidsstudie onderzoeken we de in aanmerking komende locaties voor het Circulair Netwerk, zoals de fysieke plek voor de verschillende bouwstenen, de rol van partners in het project en hun fysieke locaties, de wijze van voorraadbeheer en transport tussen de partners. Daarnaast zullen de benodigde vergunningen en mogelijke subsidies in kaart worden gebracht. Op basis daarvan zal een kosten/batenanalyse worden uitgevoerd, gebaseerd op de investeringen, de afvalverwerkingskosten en het maatschappelijk rendement in termen van werkgelegenheid en verminderde milieubelasting.

Besluit 2: uitvoeringsbesluit en toekennen investeringskrediet

Op basis van het plan van aanpak en het haalbaarheidsonderzoek wordt besloten om (onderdelen) van het Circulair Netwerk te realiseren. Dit zal samengaan met de aanvraag van een investeringskrediet.

Kansen pakken

We zoeken de samenwerking op met bestaande succesvolle initiatieven. Niet iedere samenwerking vereist een significante investering. Gedurende het gehele proces worden waar mogelijk kansen gepakt en samenwerkingen opgestart.

Bijlage 1 Kringloop- en werkvoorzieningsinitiatieven in de regio

Non profit- initiatieven voor hergebruik/ Kringloop

De regio telt zo'n 20 kringloopwinkels, te weten:

- Stichting Kringloop Gorinchem, naast de milieustraat in Gorinchem
- ASVZ Hergebruik & Co, Gorinchem- West
- Kringloopwinkel Het Goed- AVRES (opening medio 2021), Gorinchem-Oost
- Geefwinkel, Gorinchem
- Woord en Daad, Gorinchem
- Woord & Daad, Noordeloos
- Woord & Daad, Oud Alblas
- Kringloopwinkel De Cirkel, nabij de milieustraat in Hardinxveld-Giessendam
- Stichting Kringloop Vijfheerenlanden, nabij de milieustraat in Leerdam
- Stichting Kringloop Giessenlanden, Arkel
- Stichting Kringloop Vianen
- Bouwkringloop Vianen
- 't Winkeltje, Leerdam
- Stichting Kringloop Zederik
- Stichting Kringloop Ameide
- Kringloopwinkel Graafstroom
- Tweedekanswinkel de Bobshop, Molenaarsgraaf
- GAiN Kringloop, Nieuw-Lekkerland
- Bouwkringloop Korenet, Groot-Ammers

Met Kringloop Gorinchem en Kringloop Leerdam heeft Reinigingsdienst Waardlanden momenteel een actief contact. De regionale Kringloopwinkels hebben zich verenigd in de "Samenwerkende Kringloopbedrijven", waarin Stichting Kringloop Gorinchem, Stichting Kringloop Giessenlanden, Stichting Kringloop Vianen, Stichting Kringloop Zederik en Stichting Kringloop Ameide samenwerken aan het bevorderen van hergebruik. De aangesloten stichtingen steunen elkaar door het uitwisselen van goederen en het voor elkaar opknappen van goederen. Binnen deze samenwerking is veel aandacht voor de unieke krachten van iedere Kringloopwinkel.

Naast de kringloopwinkels zijn er ook andere initiatieven in de regio die zich inzetten voor hergebruik, vaak vanuit de zorggedachte voor de minder bedeelden in onze samenleving:

- SamenEén
- Leger des Heils
- COA (Centraal Orgaan opvang Asielzoekers)
- Kerkelijke gemeenschappen
- Buitenlandse organisaties die in Nederland herbruikbare producten en materialen inkopen voor gebruik in eigen land.
- Online initiatieven, zoals 0183- weggeefhoek,
- Commerciële winkels met tweedehands goederen, zoals kleding, ICT, boeken en antiek.

Circulaire Ondernemers

Veel ondernemers in de regio zetten zich in voor circulaire productie. Op het platform van LoopedGoods van VerdraaidGoed komen deze circulaire ondernemers bij elkaar. VerdraaidGoed is een potentiële regionale partner voor het samenbrengen van vraag en aanbod van herbruikbare goederen. Ook stichting Blauwzaam stimuleert circulaire ontwikkeling bij o.a. lokale ondernemers. Met Waarde in de Waard stimuleert VerdraaidGoed in samenwerking met stichting Blauwzaam met steun van gemeente Molenlanden en Gemeente Vijfheerenlanden circulaire ontwikkeling bij ondernemers in het Waardlanden-gebied.

Werkplaatsen & repaircafés

De meeste kringloopwinkels in de regio beschikken over een eigen (sociale) werkplaats.
De regionale zorg- en participatiepartners hebben verspreid over de regio sociale werkplaatsen.

- AVRES/ SamenDoen, Leerdam, sociale werkplaats
- ASVZ, Leerdam, houtbewerking
- Syndion, Houtnijverij, Hardinxveld-Giessendam
- AVRES, Fietsenwerkplaats in oprichting

In het oog springend is De Gezel. De Gezel is organisatorisch verbonden met Stichting Kringloop Gorinchem. De Gezel is een organisatie waar ondernemers en ambachtslieden kennis delen met mensen die de aansluiting met de arbeidsmarkt willen (her)vinden. Leermeesters en gezellen brengen afgedankte en ongewilde meubels weer tot leven. Naast meubels heeft De Gezel divers specialismen, zoals ICT-ondersteuning, naaiatelier, klokkenmaker, timmerman, fietsmaker.

In Leerdam, Hardinxveld-Giessendam en Gorinchem worden repaircafés georganiseerd.
Met De Gezel en ASVZ heeft Reinigingsdienst Waardlanden goed contact. De lokale kringloopcentra hebben doorgaans contact met de overige werkplaatsen en repaircafés.

Zorg & Participatie

AVRES begeleidt in Gorinchem (en daarbuiten) mensen in het kader van de Participatiewet naar werk. Medewerkers van AVRES werken bij Reinigingsdienst Waardlanden en bij verschillende Kringloopwinkels en werkplaatsen.
ASVZ, Philadelphia, Syndion en Yulius zijn de zorgaanbieders binnen de Waardlanden gemeenten. Met name met ASVZ in Leerdam is al jarenlang een warme relatie. Met Philadelphia zijn verkennende gesprekken gevoerd voor een samenwerking.

Milieueducatie, kennisdeling & verbinding

Natuurcentrum Gorinchem verzorgt in opdracht van Reinigingsdienst Waardlanden projectmatig onderwijs over het voorkomen en scheiden van afval.

In Giessenburg is een tijdelijk educatief duurzaamheidscentrum opgericht.
Blauwzaam neemt samen met bedrijven, overheid en onderwijs initiatieven voor het verduurzamen van de regio en heeft daarbij een sterke focus op circulariteit. Reinigingsdienst Waardlanden is partner van Blauwzaam.

Praktijk- & ambachtsscholen

De regio telt een aantal praktijkscholen, zoals Merewade College in Gorinchem en Leerdam en de Noordhoek in Gorinchem.
Ook zijn er vele techniek- & vakscholen, zoals:

- Hoornbeck College Gorinchem, o.a. metaal- en houtbewerking.
- Gilde vakcollege, Gorinchem
- Davinci College, Hardinxveld-Giessendam.